

Empathie komt met de ellende

THEATER

VERGEEF ONS

Door Toneelhuis/Toneelgroep Amsterdam

Gezien 4 april, Stadsschouwburg

Te zien aldaar t/m 22 april

De setting bij aanvang lijkt wel die van een popconcert: op de speelvloer staat een verhoogd podium met daarop een aantal microfoons op standaard; daarboven hangen schermen. Regisseur Guy Cassiers brengt zijn encscenering van A.M. Homes' *great American novel* volledig uitgekleeft: de acteurs doen hun scènes veelal staand achter een microfoon, frontaal op het publiek. Als ze op pedalen trappen, starten ze geluidseffecten in – rinkelende telefoons, een kurk die uit een wijnfles plopt. Als eenzame rocksterren leven deze personages hun krankzinnig zinloze leventjes.

De ellende begint als Harry Silver – tijdens het bereiden van een kalkoen voor Thanksgiving Day – een affaire met zijn schoonzus begint. Zijn broer George, die even daarvoor per ongeluk een dodelijk ongeluk veroorzaakt, komt erachter en slaat zijn vrouw met een lamp dood. Hij wordt in een gesticht gestopt. Aan Harry de taak het losse zand dat de familie is bij elkaar te houden.

De voorstelling voelt aan als een vrije val. In toenemend tempo sleurt de realiteit de vaste grond onder Harry vandaan, die zich intussen aan van alles vast probeert te klampen: zijn broer, een scharrel, een liefde, een vriendschap. Alles tevergeefs. Uit ellende komt nog meer ellende voort.

Wonderlijk, maar hoe meer Harry te verduren krijgt, hoe meer empathie hij ontwikkelt. Vooral in de prachtige scènes met de kinderen van zijn broer, over wie hij de voogdij krijgt, wordt dat mooi zichtbaar. Katelijne

→ George (Steven Van Watermeulen) en Harry Silver (Eelco Smits, r).

FOTO KURT VAN DER ELST

Damen en Lucas Vandervost spelen deze jonge tieners ondanks hun veel oudere leeftijd levensecht. Lange tijd zitten ze – knieën opgetrokken, blik afgewend – op het voortoneel, maar ook zij laten hun goedbedoelende oom gaandeweg steeds meer toe in hun leven.

Pubers en liefde

Vooral Vandervost imponeert als stugge puber, snakkend naar liefde en wanhopig op zoek naar een manier om zijn verdriet vorm te geven – en daar soms genadeloos in falend, zoals het hoort. Hij ontroert in zijn kinderlijke eenvoud, gespeend van alle leugens, verdraaiingen en andere grotemensenstrapatsen.

Met alle techniek, het frontale spel en het hoge tempo benadrukt Cassiers het individualisme van de tijdgeest, het langs elkaar heen leven, de overdaad die alles lam slaat. Het maakt dat de voorstelling ook veel

van hetzelfde is. Het is een hoop techniek – niet alleen die van microfoons, geluidseffecten en beeldschermen; ook speltechniek: er wordt veel en strak geschakeld. Dat vraagt een grote vakmanschap van de acteurs, maar het blijft technisch, het gebrek aan inleving in combinatie met het hoge tempo houdt de voorstelling op afstand.

Cassiers toont de vluchtigheid, afstandelijkheid en daaruit voortvloeiende eenzaamheid als pijlers van de maatschappij. Eelco Smits speelt daar mooi gedoseerd tegenin: Harry destilleert uit alle ellende hoop en geluk, hij laat zich niet ontmoedigen. Smits' gezicht wordt met de scène opener, eerlijker – steeds meer gestrekt door zijn ongeluk en zijn wilskracht daar niet in mee te gaan.

Uiteindelijk eindigt de voorstelling precies een jaar later, weer tijdens het bereiden van de kalkoen, en er zit wonderwel een soort van familie aan tafel. Toegegeven, het resultaat is zo fragiel als wat, maar het is een familie en ze zit aan tafel. Dat is al heel wat.

Sander Janssens